

1988.06.29. 13-14 val. prie ELTOs buvo per porą tūkst. žmonių. Prasidėjus mitingui milicija nepraleido žmonių. Juozaitis apie tai pranešė visiems susirinkusiems.

Mitingą pradėjo Juozaitis:

Visi, kurie buvot penktadienį mitinge, suprasit šią intenciją, surinkimo, kada dalyvių 10-tys tūkstančių. Brazauskas buvo paklaustas, ar visa tai bus paskelbta spaudoje. Objektiviai Brazauskas tvirtino, kad bus. Mes džiaugėmės šiais žodžiais.

Bet pamatėm ELTOs pranešimą "Tiesoje" ir kitų laikraščių melą. Esmė iškraipytai, Sąjūdžio nuomone, negalima nutylėti, kad niekur nerašoma, jog šį renginį organizavo Sąjūdis (plojimai). ELTOs pranešime Sąjūdis rašomas mažąja raide (plojimai).

Tai, kas įvyko penktadienį yra beprecedentinis įvykis pokarinės Lietuvos istorijoje (plojimai). Šitoks minios susibūrimas, šitoks susiklausymas, tautinė vienybė, nesinaudojant jokiais komunikacijos priemonėmis iki šiol buvo neįmanomos (plojimai). Visa taikvyko ir nebuvo reikalinga jokia milicija. Jūs patys įsitikinite (plojimai). Tai buvo pavyzdys, kad jokios prievartos iš išorės nereikia (plojimai). Bet to nebuvo ELTOs pranešime Mes turim teisę visi, - iniciatyvinės grupės nariai ir visi tapę Sąjūdžio nariais tą vakarą - turimė teisę piktintis (plojimai).

ELTA nenuosekliai identifikavo šnekėjusius. Vieni buvo Sąjūdžio nariais pristatomi, kiti visai nepristatomi - atrodytu, kad jie delegatai, pavyzdžiui mokslų daktarė Prunskienė (plojimai), ar ko gero pats reakcingiausias ELTOs akcentas pabaigoje pranešimo. Rasoma, kad reakcingi nacionalistiniai elementai bandė nukreipti mitingą eiga sau pageidaujama linkme, Ar buvo taip? (minia šaukia: Ne, Ne, Ne, Melas! Melas!).

Žinoma, tautos vėliavos nėra kasdienis reiškinytis ir tai, ką mes išvydome aikštėje, buvo neįprastas ir sukrečiantis reiškinytis bet, jeigu mes esam pasiruošę, turim pripažinti, kas Lietuvoje ne tik raudoni plakatai (plojimai). Turim pasakyti ELTAI, kad jos netoleruosime.

Vitas Tomkus: Visuomeninė nuomonė yra apšvieta iš aukšto. Žinios pateikiamos mūsų tautiečiams. Kam tokios žinios? Visą laiką, kai mes susikūrėme, informacija nutylima arba iškreipiama Monopoliu paėmė ELTA ir tik ELTA turi teisę nušviesti, kas darosi su Sąjūdžiu, ir tuo mes akivaizdžiai įsitikinome per mūsų akcijas ir mitingus. Drg. Požela per mitingą pasakė savo nuomonę apie trispalvę, vadinasi, savo nuomonę galiu išreikšti ir aš. (Minia: Taip, Taip!). Aš klaudiu, kokie argumentai yra prieš trispalvę? Pirmiausia, tokie, kad ji buvo buržuazijos laikų vėliava. Aišku, tais laikais buvo padaryti nusikaltimai, engiami žmonės, bet yra ir kontrargumentas: Ar turi teisę nešioti žvaigžduotes - jos irgi susikompromitavusio, tik kur kas labiau (plojimai). Žvaigždutės... Per jas padarė didelius nusikaltimus tautai bet mums dabar, kai vyksta partinė konferencija, reikia tautos vienybės. Būkim pakantūs vieni kitiems. Kas ką mėgsta - spalvas, simbolius. Penktadienį buvo tautos apsisvalymas ir todėl, mano manymu, tą reikia pateikti visai Lietuvai taip, kaip įvyko. Ačiū (plojimai).

Pranas Jatkevičius (linotipininkas): Žinote, draugai, aš norėčiau vienu tokiu prisiminimu pasidalyti. Aš visada prisimenu, kai kažkada buvau mažas vaikas ir paklausiau savo senelio - Sakau, Seneli, seniau Himną giedodavo. Jis ištardavo vos keletą žodžių "Lietuva Tėvyne mūsų" ir, žiūriu, iš karto pradėdavo virpėti ~~lūpos, jis apsidėdavo: "Teigis, vaikai, giedodavo" ir nutildė~~ Jūs man pareikite nors vieną kaimo senelį, kuris verktų, ištardas žodžius "Didžioji Rusijos subarta" (plojimai, skandavimas).

lūpos, jis apsiuverkdavo: "Taigi, vaikeli, giedodavo" ir nutildavo. Jūs man parodykite nors vieną kaime senelį, kuris verktų, ištaręs žodžius "Didžios Rusios suburta amžiams" (plojimai, skandavimas), Mes, linotipininkai, bandom po darbo atspausdinti "Sąjūdžio žinias", bet trukdo. Tai meistrai, tai viršininkai. Sekioja iš paskos, kiekvieną žingsnį tikrina, kiekvieną eilutę, bet mes turim reikalaut, kad leistų bent laikraštį.

Juozaitis: Milicija užblokavo kelius ir neleidžia žmonėms prieiti (Minia: Gėda! Gėda!). Mūsų susirinkimas - ELTOS pozicija Sąjūdžio atžvilgiu. Aš turiu susirinkęs visą medžiagą apie vasario 16 d. centriniu ir respublikiniu mastu, kuri yra vasario įvykių kontekste ir atspindėjimą. Tai dabar šita medžiaga praktiškai vertinga tik pora procentų. O kiek buvo užversta viskuo ta vadinama "informacija" apie Sąūdį. Duok Dieve, kad mes gautume nors kelis procentus iš čia (plojimai).

Kadangi viena aktualiausių, viena žiauriausių Lietuvą spaudžiančių jėgų yra nebepakenčiama ekologinė padėtis, todėl mes šiandien turime pareikšti poziciją ir pareikalauti iš ELTOS ir spaudos daug išsamiau atspindėti tą padėtį. Čia yra "Žemynos" klubo prezidento pavaduotojas Zigmas Vaišvila.

Zigmas Vaišvila: Oro užterštumas įvairiomis toksinėmis medžiagomis viršija ribines normas 5-10 kartų. Žūsta Kuršių marios, Nemunas, Nevėžis, Žuvinto ir Drūkščių ežerai. Agropromonin: komiteto "aptarimas" laikomas iki šiol šventvagyste. Štai jau uždraudė maudytis ne tik Jūrmaloje, bet ir Klaipėdoje. Galima testuoti šią sąrašą. Reikia sustabdyti šią beprotybę "Neteršk Lietuvos!" (plojimai):

- I. Sustabdyti Sąjungines pramonines statybas:  
Jungtinio kelto antrą eilę,  
Jonavos, Kėdainių, Mažeikių įmonių plėtimą, Ignalinos AS III bloko statybą (plojimai).
- II. Skubiai pastatyti Kauno nutekamųjų vandenų ~~pramoninių~~ valymo įrenginius.
- III. Gelbėti Kuršių marias. Įsigyti ozonatorių Klaipėdos geriamajam vandeniui dezinfekuoti.
- IV. Viešai aptarti Kaišiadorių hidroakumuliacinės elektrinės projektą ir jos statybos prasmę, Elektrėnų darbą.
- V. Ištirti Lietuvos dirvų žemio ir vandenų užterštumą, griežtai nustatyti mineralinių trąšų kiekius.
- VI. Neleisti auginti javus intensyvaus eismo pakelėse.
- VII. Uždrausti neteisėtas pradėtas statybas draustiniuos (pvz., autodromo Nemuno landšaftiniame draustinyje) neteisėtą statybą Kurtuvėnų landšaftiniame draustinyje, išaiškinti kaltininkus).
- VIII. Operatyviai pradėti gaminti instrumentus mitratų kiekiui nustatyti maisto produktuose ir radiacijos matavimo prietaisus (plojimai).
- IX. Aktyviai ir visapusiškai skelbti visuomenei apie teršalus, sudaryti visų įmonių ekologinius pasus, kurie neturi tapti tarnybine paslaptimi.
- X. Atsisakyti sąjunginio pavaldumo įmonių, teršėjų nebaudžiamumo, nes jos 100% atleidžiamos nuo teršimo. Azoto trąšių gamykla gauna socialistinio lenktyniavimo nugalėtojų vėlavą.

Tai būtinos visos Lietuvos gyventojų savisaugos priemonės  
Vytautas Landsbergis: Aš noriu pasakyti, tikrai du žodžius

dėl viešumo, nes tai yra viena svarbiausių sąvokų šiandien, ir kaip kitos sąvokos ji vėl yra iškraipoma ir apmeluojama. Mes visi, kurie buvome Gedimino aikštėje, matėm dalyvaujančius mūsų respublikos vadovybės atstovus, kurie kalbėjo su Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio dalyviais ir su visa aikšte kaip žmonės su žmonėmis (plojimai). Buvo pasakyta, kad mitingas Gedimino aikštėje bus nušviestas respublikinėje spaudoje. Mes matome, kokia kryptim pasuko ELTOS agentūra (plojimai) - Gėda! Gėda!). Informacija pavirto dezinformacija (plojimai). Jie pasistengė, kad kiek galima daugiau sukompromituoti Respublikos vadovybę. (plojimai) Jie yra pavaldūs vadovybei ir mes turim teisę laukti aiškumo, kas meluoja - ar šita agentūra - Lietuvos telegramų agentūra, turinti pakeisti savo iškabą, pasivadinti melagių agentūra (juokas, plojimai). Ar ji turi paskelbti naują, teisingą komunikatą apie penktadienio mitingą (plojimai). Bet yra ir kitų masinės informacijos priemonių, kurios pasistengia, nepaisant privalomo ELTOS teksto, pateikti ir teisingesnę, sąžiningesnę informaciją. Garbė tiems žmonėms (plojimai). Reikia reikalauti, kad jų melagingas, neteisingas komunikatas bus panaikintas (plojimai).

Juozaitis: Mes vėl demonstruojame savo susitelkimą. Ne! tautiniam susiskaldymui. Ne! Ne! Ne! Baigėsi laikai skaldyt ir valdyt. Dabar mes esame tikri internacionalistai, nes štai keturios Estijos Vėliavos. Valio Estams! (Valio! Valio! Valio!). Mes turim parengę memorandumą:

Viešumo ir demokratijos išsivystymo laikais, o tai pastarojo mūsų gyvenimo laikai - spaudos ir informacijos vaidmuo viešajame gyvenime ima įgauti milžinišką svorį. Visuomenės informuotumas yra elementariausia viešumo prielaida.

Stagnacijos epochoje susiformavęs informacijos blokavimo mechanizmas nepasidaro savaime. Mes tai suprantame. Tačiau suprantame ir kitką: jau trejus metus vykstant persitvarkymas yra pakankamas laikas seniems įpročiams išgyvendinti. Tam tereikėjo geros valios. Bet būtent šito ir trūksta ELTAI.

Gimus Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžiui, ELTA neskubėjo informuoti mūsų respublikos visuomenės apie naująjį viešojo gyvenimo reiškinį. Apsiribojama trumputėmis žinutėmis, ji tepateikdavo labai neišsamią ir mažą ką sakančią informaciją, kuria remiantis buvo neįmanoma susidaryti tikro vaizdo apie Sąjūdžio atveriamas naujas gyvenimo galimybes.

Apogėjus buvo pasiektas "informuojant" visuomenę apie masinį mitingą Gedimino aikštėje, įvykusį š. m. birželio 24 d., kurį surengė Sąjūdis. Ir tai vėl neatsitiktina, nes išvakarėse įvykęs susitikimas su LKP CK biuro nariais spaudoje buvo nušviestas ne kaip susitikimas su Sąjūdžiu, o vien su "inteligentijos atstovais".

Įvertindama šią praktiką, Sąjūdžio iniciatyvinė ~~gryna~~ Taryba pareiškia:

1. Gedimino aikštėje XIX sąjunginės partinės konferencijos delegatai susitiko su visuomene ne LKP CK valia, o Sąjūdžiui suorganizavus šį susitikimą. Apie numatytą renginį respublikos gyventojai nebuvo informuoti masinės komunikacijos priemonėmis.
2. ELTA pristatė ne vieną iniciatyvinės Tarybos narį ne kaip Sąjūdžio atstovą. Be to, Sąjūdžio pavadinimą visą laiką rašo mažąja raide.

si

3. ELTA užima atvirą faktinės padėties klastote, pranešdama kad mitingą bandė sutrukdyti bei pakreipti sau pageidaujama kryptimi ekstremistiškai nusiteikę nacionalistai. Tai yra akivaizdus melas, nes su tokiais bandymais visai nebuvo susidurta. Ta proga reikia atkreipti dėmesį ir į faktą, kurio taip pat nepaminėjo ELTA, kad viešąją tvarką palaikė Sąjūdžio tvarkdariai.
  4. Būtina pabrėžti, kad ELTA sąmoningai kelis kartus sumažino dalyvavusiųjų mitinge žmonių skaičių.
- Lietuvos persitvarkymo Sąjūdžio Tarybos sekretoriatas

A. Juozaitis

1988.06.29.

A. Skučas

ELTOS direktorius Stankevičius (Gėda! Gėda!): Ačiū už dėmesį ir rimtas pastabas. Neklysta tas, kas nedarba. (švilpimas). Čia parašyta, kas yra ELTOS agentūra - Valstybinė vyriausybinių agentūrų ir jos funkcijos aiškiai apibrėžtos. (Riksmas, švilpimas). Pirmiausia ji turi nušviesti, kas vyksta mūsų vyriausybėje (Sąžinės!). ELTA niekada nebuvo informacijos monopolis (Riks) (Sauksmas). Kviečiame Sąjūdį ir visus užtekti pas mus ir pasikalbėti (Sauksmai).

Juozaitis: Kaip žinome, ELTA buvo elementariausia slopinimo priemonė (Minia: Taip! Taip!). Tačiau situacijai visiškai pasikeitęs, šalia ELTOS pastato ir milicija, nėra nė vieno represyvaus aparato atstovo, ir mes išeisime sveiki, bet visuomenė, kiek murleis jėgos, visą sužinos, kas vyko prie šio ELTOS pastato sienų. Atkreipkite dėmesį į vieną detalę: ELTA prisistatė kaip oficiali valstybinė įstaiga ir, neva, mums vertėtų pareikšti savo poziciją ir vyriausybės adresu (plojimai). Bet, kadangi, visa vyriausybė Maskvoje, tai ką mes dabar darysim (plojimai). Paprastai, kai vyriausybė būna išvykus, vyksta perversmai. Ar mes sugebėsime šitai padaryti? (Juokas, plojimai). Bet, kadangi mes esame geros valios žmonės ir nelinkę problemų spręsti fiziniu būdu, mes kaip ir anksčiau, taikysim moralinę prievartą. Ačiū. Ačiū. (plojimai). Mes esame labai dėdėm stebimi iš visų pusių, turbūt ir iš oro. Įrodykim mūsų stebėtojams prižiūrėtojams, kad esame sąmoninga tauta ir ramiai išsiskirstykim, gražiai palydėdami estus. Ačiū.

#### MITINGO PRIE ELTOS LOZUNGAI \*

1. ELTA - persitvarkyk! 2. Tribūną Sąjūdžiui! 3. "Tiesa" - tiesa!
4. Sąjūdžiui - TV ir radijo laidas! 5. Nepasitikime Mitkinu!
6. Sąžinės! 7. Smukimo kelias: nuo tiesos iki "Tiesos". 8. Tiesa visuomenei! 9. ELTA! 30 sidabrinių! 10. ELTA skatina informacijos badą. 11. ELTA, kas tave pažadins? 12. Gėda! 13. Šalin demagogiją! 14. Demokratijos. Demokratijos... 15. Mums gėda dėl spaudos! 16. Reikalauju tiesos! 17. Ir tiesa mūs žygius telydi. 18. Pašalinkim ELTOS monopolį, bus tikrų žinių! 19. Gražinkite Lietuvos pilietybę! 20. Nepriklausomas leidinys "Vytis". 21. ELTA-melas. Buvo iškelta ~~man~~ Estijos ir Lietuvos tautinių vėliavų.

Lietuvos Laisvės Lygos (LLL) informacija

P.S. Kalba netaisyta.